

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain ja kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 21/2023 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Talousvaliokunta (TaVM 4/2023 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä eduskunnan käsiteltäväksi lunastuslain uudistuksen, jolla omaisuuden suojaa vahvistetaan mm. korottamalla lunastuskorvauksia.

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetun lain (768/2004) 6 § ja
muutetaan 1—4, 4 a ja 5 §, sellaisina kuin niistä ovat 2, 4 a ja 5 § laissa 265/2017, seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 44/2023 vp

1 §

Tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on ehkäistä eräiden sähköjohtojen sekä kaasun, öljyn ja kemikaalien siirtoputkien rakentamisesta ympäristölle aiheutuvia haittoja.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan hankkeisiin, joissa tarkoituksena on rakentaa:

- 1) maanpäällinen jännitteeltään vähintään 220 kilovoltin ja pituudeltaan yli 15 kilometrin mittainen sähköjohto;
- 2) kaasun, öljyn tai kemikaalien kuljettamiseen tarkoitettu siirtoputki, jonka pituus on yli 40 kilometriä ja halkaisija DN 800 millimetriä;
- 3) muu maanpäällinen sähköjohto tai siirtoputki kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu, jos hankkeen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017).

3 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Hanketta ei saa toteuttaa ilman kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaista lunastuslupaa. Lupaviranomaisen velvollisuuksista valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavissa hankkeissa säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 29 a §:ssä.

Lunastuksen toimeenpanoon ja lunastukseen sovelletaan lisäksi, mitä niistä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa tai muussa laissa säädetään.

4 §

Sähköjohdon ja siirtoputken rakentaminen

Sähköjohto ja siirtoputki on rakennettava teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisella tavalla siten, että ympäristölle ja alueiden käytölle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Rakentamisesta ei saa aiheutua kenellekään enempää vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä. Saamelaisten kotiseutualueelle tai kolttala-alueelle sijoittuva tai vaikutuksiltaan sinne ulottuva hanke ei saa olennaisesti heikentää saamelaisten oikeutta ylläpitää ja kehittää omaa kulttuuriaan ja harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan ja kolttien elinolosuhteita tai mahdollisuuksia harjoittaa kolttalaissa (253/1995) tarkoitettuja luontaiselinkeinoja kolttala-alueella.

Sähköjohtoa ja siirtoputkea rakennettaessa on otettava huomioon asemakaava. Alueella, jolla on voimassa maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, sähköjohdon tai siirtoputken rakentaminen ei saa vaikeuttaa alueen käyttämistä voimassa olevassa kaavassa osoitettuun tarkoitukseen.

Eduskunnan vastaus EV 44/2023 vp

Lunastuslupapäätöksessä on annettava hankkeesta aiheutuvien merkittävien haitallisten vaikutusten rajoittamiseksi välttämättömät määräykset johdon tai putken reitistä, hankkeen toteuttamistavasta ja ajankohdasta sekä hankkeen vaikutusten tarkkailemisesta.

4 a §

Valvonta ja hallintopakko

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo tämän lain ja sen nojalla ympäristön turvaamiseksi annettujen määräysten noudattamista. Valvontaviranomaisella tai sen määräämällä virkamiehellä on oikeus valvontaa varten:

- 1) saada viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä välttämättömiä tietoja viranomaisilta sekä toiminnanharjoittajilta;
- 2) kulkea toisen alueella;
- 3) tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia, suorittaa mittauksia sekä ottaa näytteitä ja tallentaa ääntä tai kuvaa kohteena olevasta alueesta;
- 4) päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan;
- 5) tarkkailla toiminnan vaikutuksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua toimenpidettä ei saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Tarkastuksessa noudatetaan, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Jos tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä ei ole noudatettu, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on asian laatu huomioon ottaen kehoitettava lopettamaan lain tai sen nojalla annettujen määräysten vastainen menettely. Jos joku rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua määräystä, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi:

- 1) kieltää häntä jatkamasta tai toistamasta lain tai sen nojalla annetun määräyksen vastaista menettelyä;
- 2) määrätä hänet täyttämään velvollisuutensa; tai
- 3) määrätä hänet oikaisemaan sen, mitä lain tai sen nojalla annettujen määräysten vastaisesti on tehty.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tehostettava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta, antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään. Uhkasakosta sekä teettämisen ja keskeyttämishuosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

5 §

Muutoksenhaku

Sen lisäksi, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, oikeus valittaa tässä laissa tarkoitettuja hankkeita varten annetusta lunastusluvasta on sillä alueella, jonne hanke sijoittuu tai jonne sen vaikutukset ulottuvat, toimivalla sellaisella rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden-, tai luonnonsuojelun edistäminen taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen. Oikeus valittaa on lisäksi saamelaiskäräjillä sillä perusteella, että lunastusluvassa tarkoitettu hanke heikentää saamelaisien oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, ja kolttien kyläko-

Eduskunnan vastaus EV 44/2023 vp

kouksella sillä perusteella, että lunastusluvassa tarkoitettu hanke heikentää koltta-alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Muutoksenhaussa uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämistä tai keskeyttämisen asettamista ja täytäntöönpantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen sovelletaan kuitenkin, mitä uhkasakkolaissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain voimaan tullessa hallintoviranomaisessa vireillä olevaan lunastuslupa-asiaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, johon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

Laki

kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 108 § ja

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 691/2014, uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Jos lunastuslupahakemus koskee sellaista voimansiirtolinjaa tai kaasun, öljyn tai kemikaalien siirtoputkea, johon sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017), lunastuslupa-asian käsittelyssä ja asiaa ratkaistaessa noudatetaan lisäksi, mitä eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta annetussa laissa (768/2004) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Eduskunnan vastaus EV 44/2023 vp

Helsingissä 29.11.2023

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri